

conflicts to Russian and Ukrainian journalists, experts and politicians, helps to better understand the editorial policy of publications and see why Journalists appeal their arguments to logic or to personality and emotions.

Key words: argumentation in the media, logic, conflict coverage, Kerch conflict.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ивин А. А. Аргументация в процессах коммуникации: монография. М.–Берлин: Директ-Медиа, 2015. 555 с.
2. Тертычный А. А. Специфика аргументации в современных журналистских текстах. *Современные проблемы журналистской науки*. Воронеж: Факультет журналистики ВГУ, 2012. С. 64–73.
3. Михайлин І. Л. Основи журналістики. Підручник. 5-ге вид. перероб. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2011. 496 с.
4. Давидюк М. Як працює путінська пропаганда. К.: Смолоскип, 2016. 200 с.

УДК 81'44:81'37(811.111+811.161.2)

СЛОВОВІРНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ІНХОАТИВНОСТІ В ДІЄСЛОВАХ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

О. В. Войтовська, О. О. Залужна

Анотація. У даній роботі проаналізовано інхоативні дієслова в англійській та українській мовах, а саме словотвірні засоби вираження інхоативності. Методологічною основою роботи є два типи лінгвістичного аналізу: дефініційний та компонентний аналіз; зіставний та описовий методи. Здійснено кількісний аналіз емпіричного матеріалу з метою виявлення продуктивності словотвірних типів у порівнювальних мовах. У результаті проведеного дослідження було здійснено підрахунок та розподіл конструкцій «дієслово + постпозит» з інхоативним значенням в англійській мові та утворення інхоативного значення при додаванні префіксів до дієслів української мови. Окрема увага приділяється ало- та ізоморфним характеристикам одиниць у зіставлюваних мовах.

Ключові слова: інхоативність, дієслово, словотвір.

1. Вступні зауваження. У сучасній лінгвістиці інхоативність визначається як перехід із нового стану в інший, який характеризується початковістю, частковістю, поступовістю, та завершеністю інхоативної дії [1]. Інхоативність також характеризуються еволютивним зачинним значенням, тобто передбачає початкову перехідну фазу або період, протягом якого має місце накопичення певних якостей, які приводять до зміни або появи нової ситуації [2]. **Об'єктом** дослідження є інхоативні дієслова (ІД) в англійській та українській мовах, тобто дієслова, що виражають процес починання дії або процесу, наприклад, англ. *chirk up* 'розвеселитись', *colour up* 'почервоніти', *blossom out* 'розквітати'; укр. *озлобити*, *спонелити*, *скривити*. **Предметом** є словотвірні засоби ІД в англійській та українській мовах. **Мета** дослідження полягає у проведенні словотвірного аналізу англійських та українських ІД. **Матеріалом** дослідження слугують 240 лексем (100 лексем в англійській та 140 лексем в українській мові), отримані методом суцільної вибірки з лексикографічних джерел англійської та української мов.

2. Теоретичні засади дослідження. Поєднання дієслів із часткою визнається в лінгвістиці англійської мови основним засобом словотворення ІД, напр. *to crumple up* 'розсміятись', *to tune up* 'заспівати' [3]. Щодо української мови, утворення ІД відбувається переважно за допомогою додавання префіксів, напр., *почервоніти*, *застогнати* [4]. При визначенні утворень в англійській мові типу *call up* використовується широко відомий і найбільш уживаний термін «фразове дієслово», а всі елементи типу *up* йменуються постпозитами [3]. В свою чергу утворення ІД в українській мові відбувається тільки за допомогою додавання префіксів.

Конструкції «дієслово + постпозит», які являються одним із засобів вираження інхоативності в англійській мові, будуються за однією структурно-семантичною моделлю. В таких конструкціях роль дієслова та постпозита полгає у вказівці на початок дії [5]. Аналіз

емпіричного матеріалу дає змогу стверджувати, що значення інхоативності виникає у дієсловах із постпозитами, кількість яких налічує 13 одиниць: *up, out, on, in, off, down, away, forth, over, back, around, forward, ahead, to*. Всі перераховані вище постпозити при поєднанні із дієсловами утворюють інхоативне значення, напр., англ. *blow up* ‘почати дути (про вітер)’, *cry out* ‘викрикнути’, *switch on* ‘ввімкнути (світло, радіо)’, *close in* ‘наступати’, *push off* ‘початись’, *come down* ‘захворіти’, *fling away* ‘кинутись геть’, *set forth* ‘відправлятись в подорож’, *double over* ‘розсміятись’, *come back* ‘повернутись’, *bang around* ‘підняти шум’, *come forward* ‘прийти до влади’, *fire ahead* ‘почати говорити’, *buckle to* ‘енергійно прийнятись за справу’.

В українській мові серед ІД найбільш численними та продуктивними являються дієслова із префіксами *за-, по-, про-, роз-, при-* [6], кількість яких становить 5 одиниць. Ці префікси спроможні з’єднуватись із дієслівними основами різноманітної семантики, зокрема з дієсловами, які позначають різні звукові явища, зоровими процесами, процесами, які сприймаються за допомогою нюху, фізіологічними процесами та їх зовнішніми проявами, дієсловами, які виражають природні, органічні процеси, напр., укр. *застогнати, закортіти, закипіти, заволати, зарахувати, покращити, почервоніти, потемніти, помилуватись, промовити, протягнути, проїхати, проковтнути, пройти, розгніватись, розсміятись, розплакатись, розібрати, роз’єднати, розвернути, привести, причинити, придумати, привернути, прибавити, прикипіти*.

3. Словотвірні засоби вираження інхоативності в англійській мові.

3.1. Емпіричний корпус ІД із постпозитами складається зі 100 слів. Семантика дієслів, які поєднуються із даними постпозитами різноманітна, тому за достатньої наявності їх кількості можна розподілити дієслова в сполученні із постпозитами на наступні семантичні групи:

3.1.1. Постпозит *up* актуалізує значення інхоативності при з’єднанні з дієсловами наступних семантичних груп (14 одиниць і відповідно 14% від загальної вибірки) [7]:

1) дієсловами, які позначають конкретну дію, напр., англ. *crank up* ‘почати діяти’, *fold up* ‘розсміятись’;

2) дієсловами, які позначають стан, напр., англ. *chirk up* ‘розвеселитись’, *colour up* ‘почервоніти’, *wake up* ‘проснутись’.

3.1.2. Постпозит *out* актуалізує значення інхоативності при з’єднанні з дієсловами наступних семантичних груп (20 одиниць і відповідно 20%). Дієслова, які з ним з’єднуються, означають:

1) акустичні процеси, напр., англ. *cry out* ‘викрикувати’, *shoot out* ‘підняти шум’, *thunder out* ‘почати шуміти’;

2) стан, напр., англ. *blossom out* ‘розквітати’, *draw out* ‘ставати довшим (про дні)’, *set out* ‘почати подорож’;

3.1.3. Кількість ІД із постпозитом *on* складає 18 одиниць, що становить 18% від загальної кількості одиниць. Постпозит *on* утворює значення інхоативності при позначенні:

1) конкретної дії, напр., англ. *catch on* ‘ставати популярним’, *draw on* ‘приближатись’, *take on* ‘ставати модним’;

2) руху та переміщення в просторі, напр., англ. *go on to* ‘почати роботу’, *bring on* ‘виникнути’, *enter on* ‘почати кар’єру’.

3.1.4. Постпозит *in* актуалізує значення інхоативності при поєднанні з дієсловами наступних семантичних груп (17 одиниць та 17% від загальної кількості):

1) конкретної дії, напр., англ. *dig in* ‘почати їсти’, *pop in* ‘раптово появитись’, *close in* ‘наступати’;

2) переміщення в просторі, напр., англ. *come in on* ‘почати бізнес з нуля’, *steep in* ‘занурюватись’, *let it on the ground floor* ‘почати роботу із нижчої посади’.

3.1.5. Постпозит *off* актуалізує значення інхоативності при сполученні з дієсловами наступних семантичних груп (8 одиниць (8%)):

1) конкретної дії, напр., англ. *kick off* ‘почати грати у футбол’, *spark off* ‘запалювати’, *throw off* ‘починати щось’;

2) руху і переміщення в просторі, напр., англ. *step off* ‘почати марширувати’, *go off* ‘бігти геть’, *bully off* ‘почати гру (хокей)’.

3.1.6. Семантика дієслів, які поєднуються з іншими постпозитами також різноманітна, але їхня кількість не є достатньою для розподілення по семантичним групам. Значення інхоативності також може формуватись при сполученні дієслів із даними постпозитами [8]:

Постпозит *down* було виявлено в 5 ІД, тому вони становлять 5% від загальної вибірки, напр., англ. *break down* ‘охопити (про почуття)’, *buckle down* ‘почати серйозно працювати над чимось’, *come down* ‘захворіти’;

Однаковою кількістю нараховано ІД із постпозитами *away*, *forth* та *forward* із кількістю у 3 одиниці та по 3 % із загальної вибірки, наприклад:

Постпозит *away*: англ. *fling away* ‘кинутись геть’, *fire away* ‘почати стріляти’;

Постпозит *forth*: англ. *fare forth* ‘почати подорож’, *gush forth* ‘хлинути потоком’;

Постпозит *forward*: англ. *come forward* ‘вийти вперед’, *surge forward* ‘вирватись вперед’;

ІД із постпозитами *over*, *around*, *ahead*, *to* нараховано по 2 одиниці із кожним словотвірним засобом, що складає по 2 %, наприклад:

Постпозит *over*: англ. *boil over* ‘роздратуватись’, *turn over* ‘запустити машину, двигун’;

Постпозит *around*: англ. *bang around* ‘підняти шум’, *come around* ‘підійти’;

Постпозит *ahead*: англ. *fire ahead* ‘почати говорити’, *loom ahead* ‘стати видимим’;

Постпозит *to*: англ. *buckle to* ‘енергійно братись за справу’, *come to* ‘знову відчувати дружнє ставлення’;

Найменш продуктивним є ІД із постпозитом *back*, який нараховує лише 1 одиницю і відповідно 1 %, наприклад, англ. *come back* ‘повернутись’.

Кількісна характеристика розглянутих вище словотвірних засобів англійської мови представлена в наступній таблиці.

Таблиця 1 – Постпозитні елементи в інхоативних дієсловах в англійській мові

Постпозити	Кількість одиниць	%
up	14	14
out	20	20
on	18	18
in	17	17
off	8	8
down	5	5
away	3	3
forth	3	3
over	2	2
back	1	1
around	2	2
forward	3	3
ahead	2	2
to	2	2
Всього	100	100

3.2. Словотвірні засоби вираження інхоативності в українській мові. Емпіричний корпус ІД із префіксами складається зі 140 слів. Ступінь розвитку утворення ІД в українській мові відрізняється від англійської мови. Так, українські ІД утворюють інхоативне значення за допомогою вищезгаданих префіксів *за-*, *по-*, *про-*, *роз-*, *при-*.

3.2.1. Найбільш продуктивним являються ІД із префіксом *за-* (46 одиниць і 32,86 % від корпусу вибірки). Цей префікс може поєднуватись із дієсловами різноманітної семантики, а

саме дієсловами, які позначають різні звукові, зорові, нюхові явища, психофізіологічні процеси та їх зовнішні прояви, а також дієслова, які виражають природні та органічні процеси, наприклад, укр. *зайти, забігти, занурити, зачепити, засніжити, закинути*.

3.2.2. Не менш продуктивним в плані утворення ІД є префікс *по-* (37 одиниць і 26,43 %). Цей префікс поєднується із дієсловами, які позначають чуттєве сприйняття, стрімкий рух, природні та фізичні процеси, зміна положення предмета в просторі, наприклад, укр. *почорніти, почути, посипати, поворушити, побігти, покласти*.

3.2.3. Префікс *про-* (37 одиниць і 26,43 %.) утворює інхоативне значення із дієсловами, які позначають появу незапланованої дії, зміни природних та фізичних процесів внаслідок перебільшеної активності, наприклад, укр. *пройти, проспати, протримати, проговорити, протягнути, проковтнути*.

3.2.4. Префікс *роз-* (17 одиниць і 12,14 %) утворює інхоативне значення із дієсловами, які виражають інтенсивність протікання дії, наприклад, укр. *розсміятись, розговоритись, розплакатись, розкинутись, розвернутись, розвернути*.

3.2.5. Останнім є префікс *при-* (12 одиниць і 8,57 %,) який характеризується семантикою завершеності інхоативної дії, яка супроводжується змінами положення предмета в просторі, природні та фізичні процеси, наприклад, укр. *придумати, приклеїти, прилетіти, пришити, прив'язати, прибігти* [9].

Кількісна характеристика розглянутих вище словотвірних засобів української мови представлена в наступній таблиці.

Таблиця 2 – Префіксальні елементи в інхоативних дієсловах в українській мові

Префікси	Кількість одиниць	%
-за	46	32,86
-по	37	26,43
-про	28	20
-роз	17	12,14
-при	12	8,57
Всього	140	100

4. Висновки

4.1. ІД – це дієслова, які характеризуються еволютивним зачинним значенням, тобто передбачають початкову перехідну фазу або період і приводять до появи нової ситуації.

4.2. Засоби утворення інхоативності в англійській та в українській мові відрізняються. Так, англійська мова утворює інхоативність за допомогою постпозитивів *up, out, on, in, off, down, away, forth, over, back, around, forward, ahead, to*, коли українська формує інхоативність за допомогою префіксів *за-, по-, про-, роз-, при-*.

4.3. Найбільшою продуктивністю в англійській мові характеризується утворення інхоативного значення при сполученні із постпозитом *out*, в свою чергу для української мови найбільш характерне утворення інхоативності із префіксом *за-*. Враховуючи, що англійська та українська мови формують своє інхоативне значення по-різному, поділ в досліджуваних мовах відбувається окремо. Згідно словотвірним засобам англійської мови, найбільш поширеним є сполучення постпозита *up* і дієсловом. Українська мова характеризується утворенням інхоативного значення за допомогою найбільш поширеного префікса *за-*, що додається до дієслова.

Анотація. В данной работе проанализированы инхоативные глаголы в английском и украинском языках, а именно словообразовательные средства выражения инхоативности. Методологической основой работы являются два типа лингвистического анализа: дефиниционный и компонентный анализ; сопоставительный и описательный методы. Был проведен количественный анализ эмпирического материала с целью выявления продуктивности словообразовательных типов в сопоставляемых языках. В результате проведенного исследования был проведен количественный анализ эмпирического материала по выделенным группам. Особое внимание уделяется ало- и изоморфным характеристикам единиц в сопоставляемых языках.

Ключевые слова: инхоативность, глагол, словообразование.

Abstract. The main concern of this article is to analyse word-building means of expressing inchoative meaning in verbs in the English and Ukrainian languages. The methodological basis lies in systematic approach and includes the use of such methods as differential, structural, contextual analysis, and the descriptive method. Quantitative analysis of the empiric material is carried out with the aim of indicating the productivity of word-building types in the languages compared. As a result of the study, calculations and distribution of verb + postpositive constructions with an inchoative meaning is performed in the English language and the formation of inchoative meaning when adding prefixes to the verbs in the Ukrainian language is analysed. Special attention is paid to the alo- and isomorphic characteristics of the units in the compared languages.

Key words: inchoativity, verb, word-building.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Нармирьян Л. Г. Семантическая категория инхоативности и средства её выражения (на материале английского, русского и армянского языков) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : 10.02.19. Ереван, 1983. 47 с.
2. Бондарко А. В. Теория функциональной грамматики: Введение. Аспектуальность. Временная локализованность. Таксис. Ленинград : Наука, 1987. 348 с.
3. Викторова-Орлова Л. В. К вопросу об аналитическом способе выражения начинательности в современном английском языке. *Вопросы романо-германского языкознания*. 1974. № 5. С. 34–41.
4. Нематова И. Ю. Функционально-семантическое поле инхоативности в русском и английском языках : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : 10.02.20 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание» / Нематова Ирина Юнусовна Душанбе, 2009. 26 с.
5. Недялков В. П. Основные типы начинательных глаголов: инхоативы, ингрессивы, инцептивы / В сб.: И.п. Сусов и др. (ред.). *Языковое общение и его единицы. Межвузовский сборник научных трудов*. Калининград : Калининградский государственный университет, 1986. С. 124–134.
6. Первакова А. Способы выражения начальной фазы действия в русском языке : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук / Первакова А., 2008. 21 с.
7. Протогенова О. С. Способы обозначения начинательности в русском и английском языках : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : 10.02.01 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание» / Протогенова Ольга Станиславовна Ташкент, 2000. 21 с.
8. Маслов Ю. С. Избранные труды: Аспектология. Общее языкознание. Санкт-Петербург: Языки славянской культуры, 2004. 848 с.
9. Михайленко В. В. Семантика інгресивності в українській мові. *Науковий Вісник Чернівецького університету*. 2008. № 170. С. 119–123.

УДК 007 : 304 : 659.3

ОБРАЗ ЛЮДИНИ З ІНВАЛІДНІСТЮ У СУЧАСНОМУ МЕДІАПОЛІ

З. В. Гаджук, О. В. Тараненко

Анотація. У даному дослідженні розглянуто проблематику діяльності українських та російських медіа, які продовжують використовувати некоректні усталені терміни «інвалід», «людина з обмеженими можливостями» чи з «особливими потребами» тощо, чим сегрегують людей з інвалідністю в соціумі, описують в дихотомії «свої» – «чужі», толерують мову ворожнечі, стимулюють усталення стереотипів. Запропонований матеріал присвячений темі формування образу людини з інвалідністю через медіа матеріали. Проаналізовано журналістські та наукові роботи, у яких досліджено особливості впливу медіа на аудиторію і стереотипізацію а також тематику висвітлення образу людини з інвалідністю і її специфіку. Роботу проведено із застосуванням контент-аналізу, моніторингу, порівняння та узагальнення наукових результатів дослідження.

Ключові слова: медіа, люди з інвалідністю, дискримінація, стереотипи.

Медіа створюють усталений образ людини чи групи людей. Адже в інформаційну добу масовокомунікаційні та соціальнокомунікаційні технології стали найбільш потужними інструментами впливу. Засоби масової комунікації продукують контент, який впливає на ціннісні орієнтації соціуму, формує моделі поведінки і типологію культури [1].

Проблеми людей з інвалідністю є певною мірою «невидимими» у світі, і саме це є найбільшою проблемою в досліджуваному аспекті. Багато громадян вважають питання інвалідності неактуальними для себе, тож сприймають образ, який транслюється у медіа,